

AUTOR / AUTHOR :

Juan Elvira

ARTICLE :

CONTROL REMOT

Un glossari de termes entorn del domini i l'arquitectura

ARTICLE :

REMOTE CONTROL

A glossary of terms related to control and architecture

Text elaborat per al curs d'investigació Espacios tácticos de la Universitat d'Alacant, portat a terme amb Clara Murado, que va tenir com a inici una investigació a la Universitat de Colúmbia de Nova York i un primer article publicat a la revista *BAU* núm. 19, «Índice táctico».

Text written for the research course 'Tactical spaces' at the University of Alicante, organised with Clara Murado, based on investigation at Columbia University, New York, and an initial article published in issue 19 of *BAU* magazine, 'Índice táctico'.

Quaderns : REMOTE CONTROL : Juan Elvira

CIUTAT 1 : Les condicions han canviat. En la ciutat i el territori contemporanis, la relació entre l'arquitecte-urbanista, el projecte i la seva implantació obeeixen a noves regles en què les modalitats de joc han de ser diferents. La impossibilitat d'incorporar un cert grau de control i de fricció amb el medi a través de la intervenció arquitectònica urbana contemporània és un dels factors que han portat a la reconfiguració de la disciplina. Una vegada descartada l'operativitat de la *tabula rasa*, la ciutat passa a ser concebuda com una estructura completa, definitiva, que només pot ser transformada de manera parcial. En el context d'escrits com ara *Whatever happened to urbanism?*, de Rem Koolhaas, o l'anàlisi sobre les societats de control de Gilles Deleuze, que han diagnosticat aquest canvi de camp d'operacions, la pràctica convencional de l'arquitectura resulta inadequada per al seu desenvolupament efectiu. Avui aquestes activitats es mouen entre la ingènua il·lusió

CITY 1 : The conditions have changed. In the contemporary city and territory, the relation between the architect-urbanist, the project and its implantation obeys new rules that dictate different modes of play. The impossibility of incorporating a certain degree of control over and friction with the environment in the contemporary urban architectural intervention is one of the factors that have led to the reconfiguration of the discipline. Once the operational capacity of the *tabula rasa* is ruled out, the city is conceived as a complete, definitive structure that can only be partially transformed. In the context of writings such as 'Whatever happened to urbanism?' by Rem Koolhaas or Gilles Deleuze's analysis of societies of control that diagnoses this change in the scope of operations, the conventional practice of architecture is inadequate for its effective development. Today, such activities move between the ingenuous illusion of control and a limited possibility of intervention. But it may be possible to update its capacities by revising the necessary tools and procedures,

de control i una possibilitat limitada d'intervenció. Però potser és possible actualitzar-ne les capacitats mitjançant la revisió de les eines i els procediments necessaris i l'aplicació combinada de tàctiques i estratègies que els acompanyen, amb l'objectiu d'acumular transformacions (parcials) al nostre entorn.

TOTALITAT : La història de l'arquitectura moderna és també una història de l'evolució d'aquestes estratègies de control —en relació amb les condicions que l'envolten, creixentment adverses—que els arquitectes exerceixen sobre la totalitat de l'objecte arquitectònic i sobre els efectes que se'n deriven i que garanteixen la seva consistència conceptual i material. Una història, des del neoclassicisme combinatori de Durand fins a l'arquitectura algorísmica contemporània, de l'obstinada supervivència de la voluntat i l'autoria de l'arquitecte sobre el projecte i les maneres

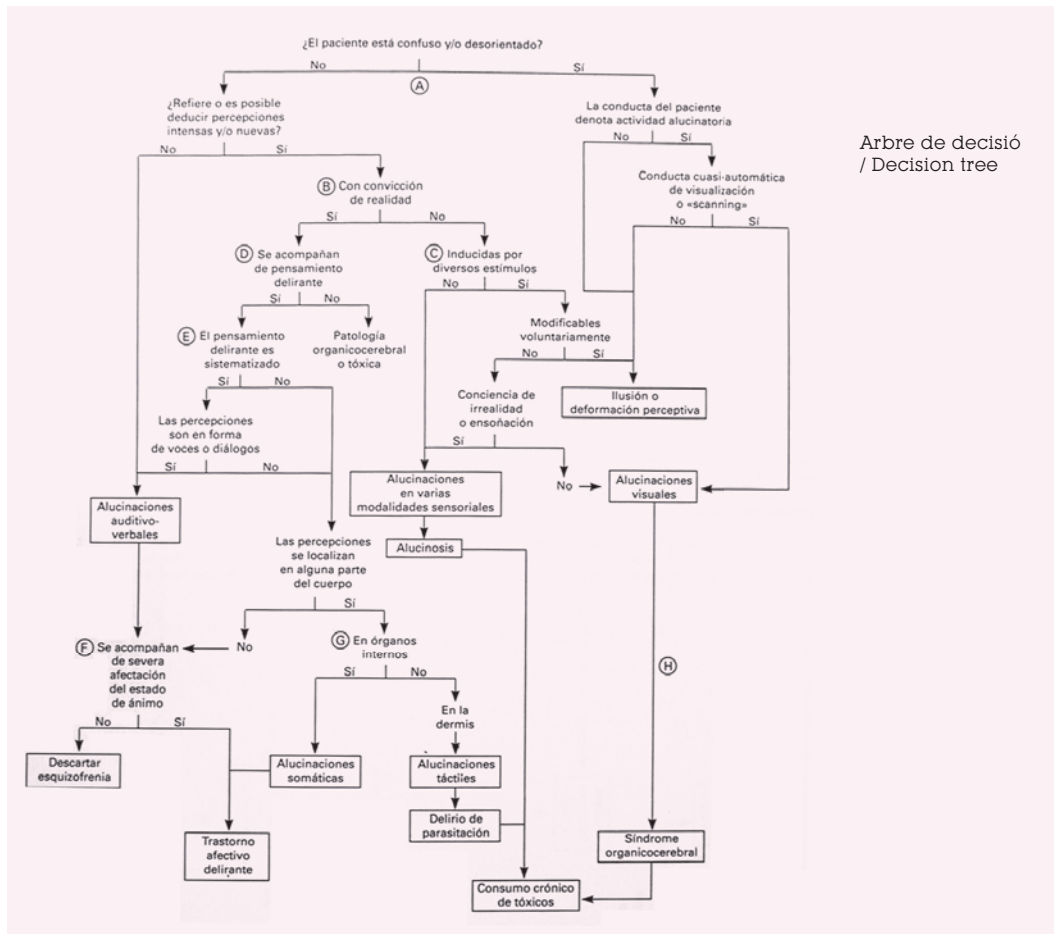
and the combined application of tactics and strategies that accompany them, with a view to accumulating transformations, albeit partial, in our environment.

TOTALITY : The history of modern architecture is also a history of the evolution of the strategies of control in increasingly adverse conditions that architects exercise over the totality of the architectural object and the effects that derive from it, and that guarantee its conceptual and material consistency. It is a history, from the combinatorial neoclassicism of Durand to contemporary algorithmic architecture, of the obstinate survival of the architect's will and authorship of the project, and the uses made of architecture, that has been handed down to us despite critical revisions of the modern movement, in some aspects directed at neutralising the heroic, totalising role of the architect. Questions such as the participation of the user, or architects' voluntary renunciation of intervention in all aspects of the project, including its formalisation, have,

d'ús de l'arquitectura, que arriba fins als nostres dies fins i tot després d'algunes revisions crítiques del moviment modern, en alguns aspectes dirigides a neutralitzar el paper heroic i totalitzador de l'arquitecte. Qüestions com la participació de l'usuari o la voluntària renúncia dels arquitectes a intervenir en tots els aspectes del projecte, inclosa la seva formalització, paradoxalment no han conduït a l'eliminació de noves formes de totalitat; en realitat són símptomes de l'aparició de noves formes de control. La introducció del paradigma del canvi permanent en l'arquitectura, juntament amb una certa protofenomenologia de l'ús entesa com la programació de l'experiència arquitectònica (que va començar amb la *promenade* cinemàtica de Le Corbusier i que va tenir el seu apogeu en les propostes de les avantguardes dels anys seixanta i setanta), s'han acompanyat finalment d'un progressiu desplaçament dels dominis de l'arquitecte cap al camp de l'experiència arquitectònica.

paradoxically, not led to the elimination of new forms of totality, and are in fact symptoms of the appearance of new forms of control. The introduction of the paradigm of permanent change in architecture, along with a proto-phenomenology of use understood as the programming of architectural experience (beginning with Le Corbusier's cinematic *promenade* and reaching its peak in the avant-garde proposals of the sixties and seventies), is ultimately accompanied by a progressive displacement of the architect's scope to the field of the architectural experience.

SCALES OF DECISION-MAKING: TACTICS AND STRATEGIES : In order to systematise some initial ideas about the control of the work of architecture, we have to take into account the different scales of decision-making that enter into play, which oscillate between the strategic and the tactical. The large scale, involving spaces of power or the contemporary city, has its

ESCALES DE DECISIÓ; TÀCTIQUES I ESTRATÈGIES :

Per sistematitzar unes primeres idees entorn del control de l'obra d'arquitectura caldrà tenir en compte les diferents escales de decisió que entren en joc i que oscil·laran entre el que és estratègic i el que és tàctic. La gran escala que involucra els espais de poder o la ciutat contemporània és d'arrel estratègica, i les escales «menors» que tenen a veure amb l'elaboració del projecte mateix, encaminades a aconseguir un encaix més o menys efectiu amb aquells llocs fora del control de l'arquitecte, són d'arrel tàctica. Les estratègies fan possibles el càlcul i l'execució del poder. El poder emana d'un lloc que podria definir-se com a propi, el centre d'operacions des d'on es gestiona i administra. Aquest sentit del que és propi beneficia el que és espacial sobre el que és temporal. El que és estratègic és autònom i, fins a un cert punt, independent de les circumstàncies externes. El que és tàctic, per contra, no es practica en un espai propi sinó en l'espai de l'altre. L'ardit, l'art del feble, està determinat per l'absència de poder. És incansable, subtil i oportunista.

roots in the strategic, and the 'smaller' scales, associated with the actual drafting of the project and intended to produce a more or less effective engagement with the places that are beyond the architect's control, are tactical. These strategies are the basis for the calculation and execution of power. Power emanates from a place that could be defined as characteristic, the operating centre of management and administration. This characteristic nature places the spatial above the temporal. The strategic is autonomous and, to some extent, independent of external circumstances. The tactical, conversely, is practised not in a specific space but in the space of the other. The trick, the art of the weak, is determined by the absence of power. It is untiring, subtle and opportunistic. Whereas strategy favours spatial relations, tactics favour the use of time, integrating thought and action. Any decision and, therefore, any project, is situated between these two poles, between the contemplation of absolute, timeless

space and instantaneous variability. These are scales of decision-making that orbit the action: the closer they come to the pure action, the more tactical they are; the further from it and more dependent on the planning of the action, the more strategic they become.

ECONOMY : In the production of any object or project, we face a limited number of available resources. This even happens in the production of thought: 'There are more possible ideas/experiences than there are ways to combine neurons in the brain. Memory, then, must organise itself in some way to accommodate more possible thoughts than it has room to store. It cannot have a shelf for every thought of the past, nor a place reserved for every potential thought of the future.'¹ If Kevin Kelly's affirmation is correct, we can conclude that there cannot be as many inventions as problems. For this reason, a project would ultimately be the reorganisation of a given material in which the possibility of invention is rare but not

impossible. As indicated, tactical behaviour operates from within a larger system. Working on the basis of its logic and its rules, it can therefore benefit from the potential of these complex systems. In them, all operations take place locally, in a context in which everything happens simultaneously. In these conditions, centralised management is not possible; control lies in local operational capacity. All complex actions and their consequences will therefore emerge on the basis of these elementary operations. However, error can be beneficial in this context. Tactical movements need new responses to each new situation and follow an empirical process in which error and serendipity are fundamental parts. Evolution can be understood as systematic error.²

ENUNCIATION : Enunciation is an action by means of which the user updates and adopts a certain system in accordance with a specific situation.³ Enunciation embraces a series of circumstances that can

Si l'estratègia privilegia les relacions espacials, la tàctica privilegia l'ús del temps, i integra pensament i acció.

Qualsevol decisió, qualsevol projecte, per tant, se situarà entre aquests dos pols, entre la contemplació de l'espai absolut i intemporal i la variabilitat instantània. Són escales de decisió que orbiten al voltant de l'acció mateixa: com més pròxims a l'acció pura, més tàctics, com més allunyats de l'acció i més pendents de la planificació, més estratègics.

ECONOMIA : En la producció de qualsevol objecte o projecte ens enfrontem sempre a un nombre limitat de recursos disponibles. Això passa fins i tot en l'elaboració del pensament: «Hi ha més idees o experiències possibles que maneres de combinar neurones al cervell. Per això la memòria ha d'organitzar-se d'alguna manera que li permeti acomodar un nombre de pensaments que supera l'espai de què disposa. No pot disposar un espai per a cada idea del passat ni reservar espai per a cada potencial pensament en el futur.»¹ Si aquesta afirmació de Kevin Kelly és certa, llavors podem concloure que no hi pot haver tantes invencions com problemes.

Per aquesta raó un projecte seria en última instància la reordenació d'un material donat en què la possibilitat d'invenió és rara però no impossible. Com s'ha indicat, el comportament tàctic opera des de l'interior d'un sistema més extens. Treballant des de la seva lògica i les seves regles, pot, per tant, beneficiar-se del potencial d'aquests sistemes complexos. En aquests sistemes totes les operacions es fan localment, en un medi en què tot succeeix simultàniament. En aquestes condicions no és possible una gestió centralitzada, la possibilitat de control rau en l'operativitat local. Totes les complexes accions i les seves conseqüències, per tant, emergiran a partir d'aquestes operacions elementals.

Per altra banda, en aquest context l'error pot ser beneficiós. Els moviments tàctics necessiten noves respostes per a cada nova situació, i segueixen un procés empíric en què l'error i l'accident serendipic són peces fonamentals. L'evolució pot entendre's com a gestió sistemàtica de l'error.²

ENUNCIACIÓ : L'enunciació és una acció a través de la qual l'usuari actualitza i adopta un determinat sistema en conformitat

amb una situació concreta.³ L'enunciació comprèn un conjunt de circumstàncies que només poden distingir-se del context a què pertanyen a través de l'abstracció. El procés d'enunciació implica, en primer lloc, l'aprehensió per part de l'usuari d'un sistema donat mitjançant l'actualització del seu estat en aquell moment concret. A continuació, que el sistema sigui colonitzat per l'usuari, el contracte dialèctic entre l'usuari i l'interlocutor, i, finalment, establir un present en l'acte d'enunciació, evidenciar l'ara i aquí de l'organització de la seva temporalitat. No pot separar-se de l'acte de fer alguna cosa, de l'instant present. L'enunciació, per consegüent, es refereix a l'ús que es fa d'un sistema, però també a l'operació que s'hi exerceix i a la corresponent inducció de transformacions.

APROPIACIÓ CRÍTICA :

En relació amb la generació d'espai, Henri Lefebvre contrasta les nocions de dominació i apropiació. Espai dominat i espai apropiat estan lligats a la producció de «diferències màximes» i la inducció de «diferències mínimes».⁴ L'espai dominat es practica i negocia per mitjà de la pràctica i la

only be distinguished from the context to which they belong by means of abstraction. The process of enunciation means, firstly, the apprehension by the user of a given system by an updating of its state at that precise moment. Then, the system has to be colonised by the user, the dialectic contract between the user and the interlocutor, and, finally, a present is established in the act of enunciation, manifesting the here and now of the organisation of its transience. It cannot be separated from the act of doing something, from the present moment. Enunciation therefore refers to the use that is made of a system, but also to the operation practised on it, and to the corresponding induction of transformations.

CRITICAL APPROPRIATION: In relation to the generation of space, Henri Lefebvre contrasts the notions of domination and appropriation. Dominated space and appropriated space are linked to the

Robot per a grafit / Graffiti robot

<http://www.appliedautonomy.com/sw.html>

tecnologia. Els seus orígens són els mateixos que els del poder polític. És el resultat de la planificació global, un espai buit i tancat. L'espai apropiat està en estreta relació amb l'espai de l'enunciació. En el seu origen, i continuant amb Lefebvre, seria l'espai natural transformat per un grup per satisfer les seves necessitats. Però pot ser qualsevol estructura, construcció o espai urbà. Les diferències mínimes (induïdes) són aquelles que invariablement formen part del sistema al qual pertanyen. Repeteixen formes existents i així provoquen canvis quantitius i de variació superficial. La diferència màxima (produïda) implica la reconfiguració del sistema, irromp des de la dislocació d'un ordre que es col·lapsa i es transforma en un ordre nou. Però aquestes no són categories absolutes. L'acumulació gradual de transformacions induïdes pot portar al salt qualitatiu.

PERRUQUE : *La perruque*, 'la perruca', és un model operatiu de la cultura popular descrit per Michel De Certeau. És l'expressió francesa que s'aplica al treball propi de l'empleat disfressat de feina per als seus superiors («una secretària escrivint una

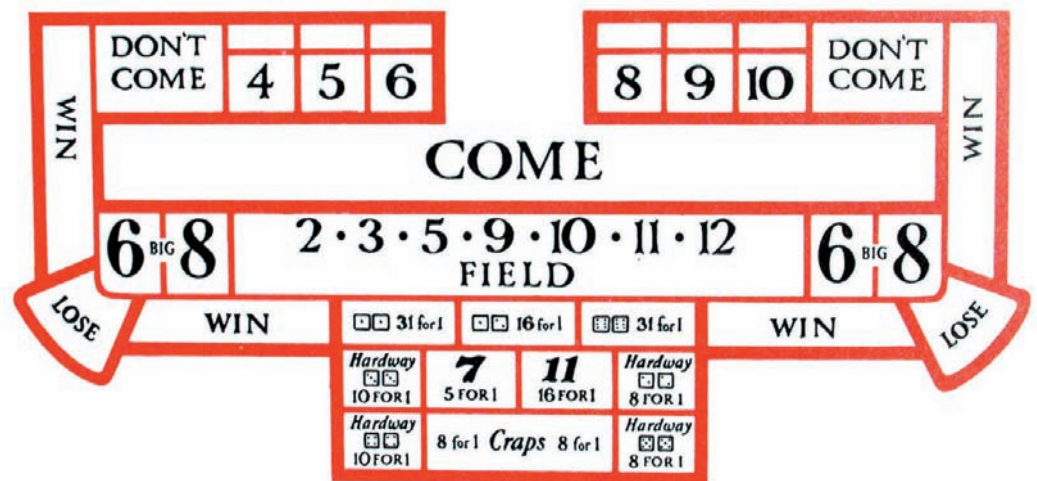
production of 'maximum differences' and the induction of 'minimum differences'.⁴ Dominated space is practised and negotiated by means of praxis and technology. Its origins are the same as those of political power. It is the result of overall planning, a closed empty space. Appropriated space is closely related to the space of enunciation. Originally, to continue with Lefebvre, it is natural space transformed by a group in order to satisfy its needs. But it can be any urban structure, construction or space. Minimum differences (induced) are those that invariably form part of the system to which they belong. They repeat existing forms, giving rise to changes in quantity and surface variation. Maximum deference (produced) implies the reconfiguration of the system, emerging from the dislocation of an order that collapses and is transformed into a new order. But these are not absolute categories. The gradual accumulation of induced transformations can lead to the qualitative leap.

carta de amor en hores de feina»). El que es complau en *la perruque* desvia temps de la fàbrica per a un treball que és creatiu, que no està destinat al guany econòmic. No fa ús dels béns que no li són propis, només fa servir deixalles. Amb la complicitat dels altres empleats, queda anul·lada qualsevol competitivitat i l'ordre establert queda subvertit. «Aquest art truca un determinat ordre. Per tant, s'insinuen estils d'intercanvi social, invenció tècnica i resistència moral dins de la institució a què se serveix. Aquesta és una economia del present (cortesies per les quals s'espera alguna cosa a canvi), una estètica del truc (l'operació d'un artista) i una

ètica de la tenacitat (innombrables maneres de desacord amb la fatalitat, el significat o la llei de l'ordre establert).»⁵

JOC 1 : En qualsevol joc l'esdeveniment, l'oportunitat, es genera per mitjà de l'estructura. Els recursos d'un sistema donat es corresponen amb un nombre finit de procediments i combinacions. La lògica de l'acció discorre amb el tipus de situació. Funciona sota el requisit bàsic de la no-autonomia del seu camp d'acció. La reordenació tàctica i combinatòria de cada moment pot induir la diferència. Per aquesta raó el joc conté una memòria (una mena de

Banca per a joc de daus / Bank for game of dice

PERRUQUE : *La perruque*, 'the wig', is an operative model in popular culture, described by Michel De Certeau. It comes from a French expression that means doing one's own work disguised as work for one's superiors ('a secretary writing a love letter in working hours'). The individual who devotes himself to *la perruque* is diverting factory time to work that is creative, not directed to economic gain. He is not using property that does not belong to him, he is merely using surplus. With the complicity of the other employees, all competitiveness is ruled out, and the established order is subverted. 'This art tampers with a given order. Styles of social interchange, technical invention and moral resistance begin to show in the institution that is being served. This is an economy of the present (courtesies for which

something is expected in return), an aesthetic of the trick (the operation of an artist), and an ethic of tenacity (innumerable forms of disagreement with the fatality, meaning or law of established order).'⁵

GAME 1 : In any game, the happening, the opportunity, is generated by means of structure. The resources of a given system correspond to a finite number of procedures and combinations. The logic of the action flows from the type of situation. It functions according to the basic requisite of the non-autonomy of its field of action. The tactical, combinatorial reorganisation of each moment can induce the difference. For this reason, the game contains a memory (a kind of taxonomic storehouse) of its possible schemes for action, its moves.⁶ 'Movements' substitute 'truths'.

GAME 2 : The game takes place in a temporal and spatial sphere with its own logic and limits, in such a way that its meaning and its course are sufficient to itself. It entails a kind of order that is

LOS GRANDES INVENTOS DE TBO

del PROFESOR FRANZ DE COPENHAGUE

Llegada la época en que muchos aficionados al montañismo disfrutaban y... se cansan en sus escaladas, el profesor Franz les brinda su último invento: el «brazo-escalera» que sube solito por las paredes. Después de colocar el primer clavo de arriba, apretando el pedal (A), bastará pisar dos veces seguidas para que la plataforma (B), juntamente con el palo (C), se eleve hacia arriba, donde clavará el otro clavo. El disparo y el recargo se efectúa cada vez automáticamente, gracias a un muelle instalado en la caja (D). Fig. 1.

La trayectoria (E) será cada vez el doble de largo del palo (C), como se demuestra en la Fig. 2, pero que gracias al sistema nivelador, aunque la posición

del palo varíe durante la subida junto con su caja (F), la plataforma en cambio no se mueve, es decir, que el alpinista subirá en «línea vertical» (G). Así pues, en unos cuantos movimientos del palo (o «brazo-escalera») logra situar al alpinista a las cimas más altas sin ningún cansancio, ya que ambos lados (H-I) van clavando cada vez en la pared de la montaña, desclavándose simultáneamente y siempre obedeciendo al pedal (A). Fig. 13.

(A mí... ya me extrañaba que nuestro *profe* no hubiese pensado antes en alguna cosa así para los amantes de la montaña...)

magatzem taxonòmic) dels seus possibles esquemes d'acció, de les seves jugades.⁶ Els «moviments» substitueixen les «veritats».

JOC 2: El joc té lloc en una esfera temporal i espacial amb la seva lògica i els seus límits propis, de manera que esgota el seu sentit i el seu curs dins de si mateix. Comporta un tipus d'ordre que té a veure amb la cohesió i la consistència en la relació entre tots els agents i les regles involucrats. Conformava una totalitat adaptable. El joc crea ordre, és ordre, segons Huizinga.⁷ És ordre independent de la forma, perquè la seva estructura depèn del manteniment d'unes relacions flexibles. Reconfigura una porció de la realitat imperfecta i confusa, almenys durant el temps que duri l'acció mateixa. El joc serveix, per tant, per actualitzar, representar i acompanyar un esdeveniment relacionat sempre d'alguna manera amb la realitat en què s'opera. És una figuració i una manipulació de la realitat.

JOC 3 : El joc produeix una folgança en la realitat: de la ciutat al laboratori, i una altra vegada cap a la ciutat. És un model d'apropiació d'objectes i situacions que, en

associated with cohesion and consistency in the relation between all the agents and rules involved. It forms an adaptable whole. The game creates order; it is order according to Huizinga.⁷ It is order independent of form, because its structure depends on maintaining flexible relations. It reconfigures a portion of imperfect, confused reality, at least for as long as the action lasts. The game therefore serves to update, represent and accompany an event that is always somehow related to the reality in which it operates. It is a figuration and a manipulation of reality.

GAME 3 : The game produces some slack in reality: from city to laboratory, and back to the city. It is a model of appropriation of objects and situations that can, theoretically, be hostile, and which, by means of this procedure, become more 'habitable'. It is an outline for the assimilation of reality into the self. Each object and each situation enables a specific transformation into a 'toy'.

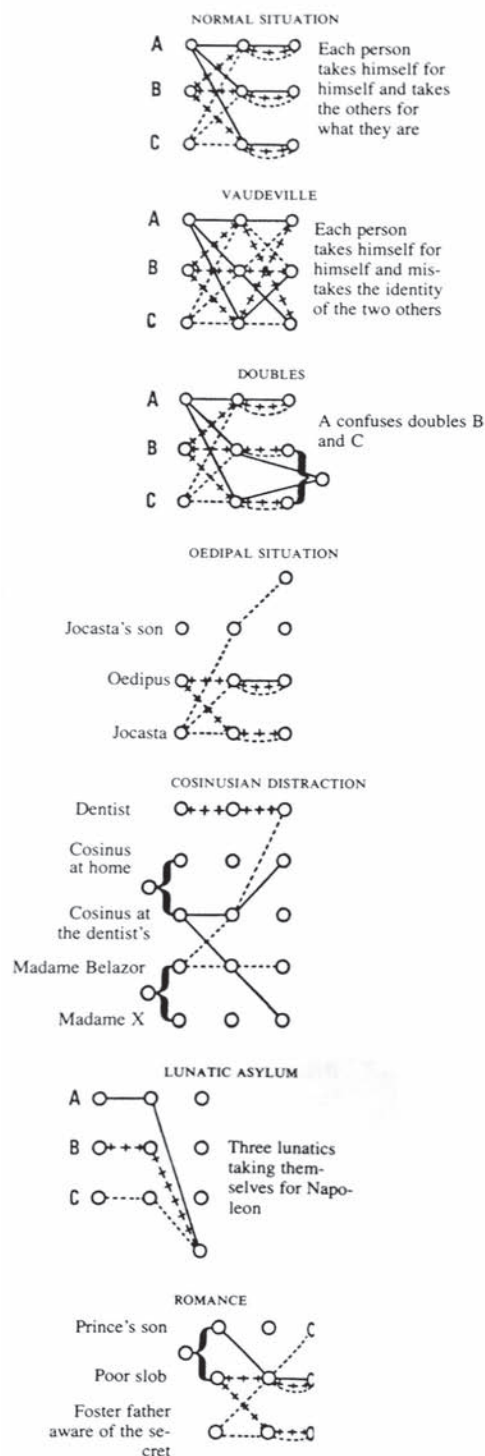
principi, poden ser hostils i que mitjançant aquest procediment es fan més «habitables». És un esquema d'assimilació de la realitat al propi jo. Cada objecte i cada situació permeten una «joguinització» concreta. Cada un orientarà aquesta propensió cap a usos i escenaris que hauran d'assimilar la lògica del que és apropiat. L'enginyer juga a descobrir les possibilitats que li ofereix la realitat per ser assimilada i manipulada. L'objecte manipulada, la joguina, ha de conservar les seves propietats essencials, que, tot i això, sofreixen una reorganització profunda: «Tots els jocs fan alguna cosa amb la realitat; posen en evidència alguna de les seves propietats, resistències noves, rutes encara no obertes o la riquesa d'aspectes i relacions que hi podem descobrir.»⁸ Els jocs són una modalitat de domesticació i control del nostre entorn. El món es converteix en escenari, en tauler de joc o teatre en què cadascú juga el seu paper.

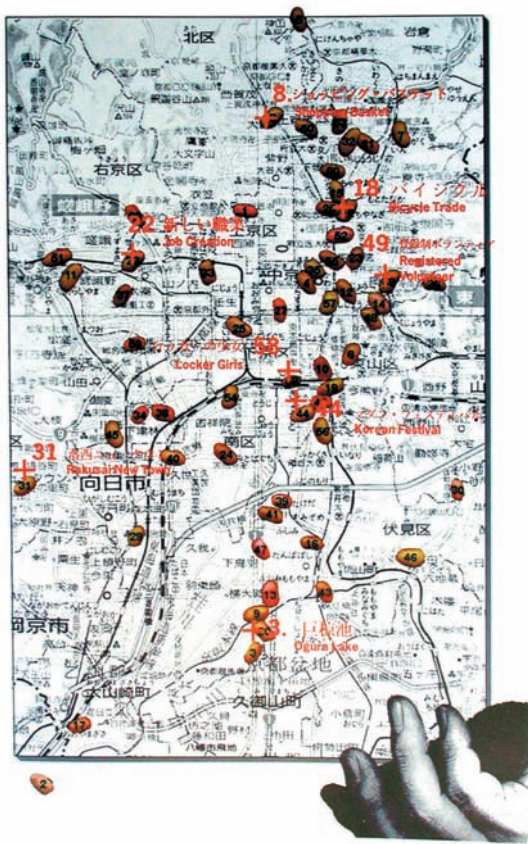
CONDICIONS 1 : Els escriptors de l'OuLiPo (*Ouvrir de Littérature Potentielle*) no van distingir entre regla i condicionant. Esborrant la frontera entre els dos conceptes, van explorar els potencials recursos del llenguatge a través del seu ús.

Each will direct this propensity towards uses and scenarios that must assimilate the logic of that which is appropriated. The mind plays at discovering the possibilities offered by reality for assimilation and manipulation. The manipulated object, the toy, has to conserve its essential properties which do, however, undergo a thorough-going reorganisation: 'All games do something with reality, manifesting some of its properties, new resistances, trails yet to be blazed, or the richness of aspects and relations that we may discover in it.'⁸ Games are a kind of domestication and control of our environment. The world becomes a stage, a game board or a theatre in which each plays his or her role.

CONDICIONS 1 : The writers of OuLiPo (*Ouvrir de Littérature Potentielle*) made no distinction between rule and conditioning factor. Erasing the border between the two concepts, they explored the potential resources of language by means

Diagrams of ternary relation: X pren Y per Z (ponència de Raymond Queneau llegida en una trobada de l'OuLiPo el 26 de desembre de 1965) / Diagrams of ternary relation: X mistakes Y for Z (lecture by Raymond Queneau read at an Oulipo meeting on 26 December 1965).

of its use. This border was challenged in order to achieve a better understanding of complex systems such as language. The voluntary choice of the way they went about it paradoxically allowed them to ignore, for a time, the impositions of language that were not voluntarily observed and which are frequently taken as givens. This questioning of the system displaced it beyond its routines of functioning and revealed new possibilities of use.

CONDITIONS 2 : Another of the contemporary forms of controlling the practices of material production is the replacement of an object by the creation of conditions to delimit an environment of possible results. In this way, the decision-making is displaced from the determination of a form to the preparation of an environment made up of the conditions required for the happening to occur. Within it, the variables that characterise the elements

Aquesta frontera es va questionar per assolir una comprensió millor del funcionament de sistemes complexos com el llenguatge. L'elecció voluntària de la seva manera de procedir paradoxalment els va permetre ignorar per un moment aquelles imposicions de la llengua que no eren voluntàriament observades i que amb freqüència es prenen com a donades. Aquest fet de questionar el sistema, per una banda, el desplaçava fora de les seves rutines de funcionament i, per una altra, revelava noves possibilitats d'ús.

CONDICIONS 2: Una altra de les modalitats contemporànies de control de les pràctiques de producció material és la substitució d'un objecte per la creació de condicions per acotar un entorn de resultats possibles. D'aquesta manera, la presa de decisions es desplaça de la determinació d'una forma cap a la preparació d'un medi que es compon de les condicions que fan que l'esdeveniment pugui donar-se. Al seu interior poden expressar-se les

at play can be expressed. In architecture and urban planning (particularly the latter), this form of control acts by means of inducers of transformation, 'seeds' that are situated in the territory to negotiate with specific needs and agents, not with 'urban structures'. This is not urbanism but 'urban culture': a social space whose efficiency is that of the dynamics that underpin it and which is capable of inserting new relations of compatibility and productivity among them.

Urbanism as a culture operates on the urban material as the object of play and manipulation in such a way that, once implemented, it is capable of transforming and readjusting its environment, making the most of each of its propensities. From the city to the laboratory, and back to the city.

SHI : The Chinese concept of *shi* dissolves the dichotomy between force and movement in relation to the disposition

variables pròpies dels elements en joc. En l'arquitectura i l'urbanisme (sobretot en aquest últim), aquesta modalitat de control és aquella que actua mitjançant inductors de transformacions, «llavors» que se situen en el territori negociant amb necessitats i agents concrets i no amb «estructures urbanes». No es tracta d'urbanisme, sinó de «cultiu urbà»: un espai social l'eficàcia del qual és la de les dinàmiques sobre les quals se sustenta i que és capaç d'inserir noves relacions de compatibilitat i productivitat entre aquestes. En l'urbanisme com a cultiu s'intervé el material urbà com a objecte de joc i manipulació de manera que una vegada retornat és capaç de transformar i reajustar el seu entorn, aprofitant cada una de les seves propensions. De la ciutat al laboratori, i una altra vegada cap a la ciutat.

CHI: El concepte xinès del *chi* dissol la dicotomia entre força i moviment, en relació amb la disposició de les coses (condicions,

of things (conditions, configurations, structures).⁹ Its meaning oscillates between circumstance and potential. *Shi* is the potential that emerges from disposition. Reality is made up of specific situations that are the result of a given disposition of circumstances, which tend to produce given effects that can become deliberate and advantageous. *Shi* questions a basic category of Western thought: the logical relation between cause and effect, ends and means. It relates the notions of freedom and spontaneity by means of attentive, tenacious intuition.

RELATIONAL TOPOGRAPHY : Chinese military treatise writing, exemplified in Sun Tzu's classic *The Art of War*, written in the sixth century BC,¹⁰ and based on concepts such as *shi*, also interprets the landscape's propensities to control the territory, in which place and situation are considered to be the same thing. In the chapters on

configuracions, estructures).⁹ El seu significat oscil·la entre circumstància i potencial. El chi és el potencial que emergeix de la disposició. La realitat està composta per situacions concretes que resulten d'una certa disposició de circumstàncies, que tenen la tendència a produir determinats efectes que poden convertir-se en intencionats i avantatjosos. El chi qüestiona una categoria bàsica del pensament occidental: la relació lògica entre causes i efectes, mitjans i fins. Relaciona les nocions de llibertat i espontaneïtat a través d'una intuïció atenta i tenaç.

TOPOGRAFIA RELACIONAL :

La tractadística militar xinesa, exemplificada en el clàssic de Sun Tzu *L'art de la guerra*, escrit al segle VI aC,¹⁰ i fonamentada en conceptes com el chi, també fa una lectura de les propensions del paisatge encaminades al control del territori en què lloc i situació són considerats una mateixa cosa. En els capítols dedicats a la topografia militar de *L'art de la guerra* cada lloc es classifica segons les relacions entre les forces que hi intervenen i les possibilitats d'activació que brinda, sempre condicionades per les seves característiques

i singularitats. La classificació resultant és una mena de *topografia relacional*. En comptes de considerar la sola morfologia del lloc concret (vall, llac, serralada, etc.), els territoris es classifiquen segons les accions que s'hi poden donar, en relació amb els agents que hi intervenen, segons la seva localització, propietat, relació amb les estructures econòmiques i polítiques...¹¹ En aquest teatre de la guerra, el paisatge també està sembrat d'indicadors i codis no naturals que permeten la lectura i la interpretació de les accions bèl·liques i que coordinen i unifiquen l'acció: estendards, campanes, tambors i línies marcades al terra estructuren dinàmicament els llocs en què es troben els agents en conflicte i les línies d'acció que en determinen el moviment.

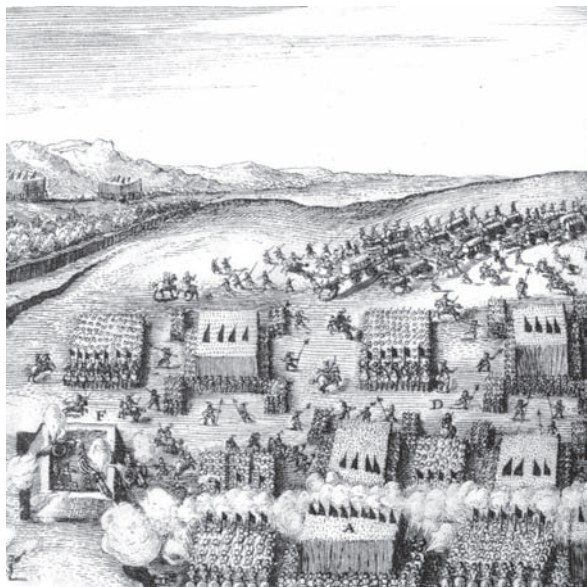
EFICÀCIA : Segons l'estratègia militar oriental, la idea de l'antagonisme no resulta productiva; l'enfrontament s'ha d'evitar. La realitat no pot ser dramàtica. Es tracta d'una lògica espontània i dialèctica, que es basa

més en accions que en prediccions o teories. La seva eficàcia, per tant, es fonamenta en la correlació sistemàtica i paral·lela a qualsevol procés. A més, les pràctiques oportunistes i adaptatives no poden tenir un sol objectiu. Tot i que poden estar tossudament orientades en una determinada direcció, els seus objectius no poden ser massa específics. L'eficiència ha de reinterpretar-se per sobreviure en un territori indòmit.

MICROFÍSICA DE LA RESISTÈNCIA :

Foucault analitza en *Disciplina i càstig* algunes maneres d'exercitar el poder. Els canvis del nou sistema de dominació són els nous dispositius tècnics que treballen com a microfísica del poder que modula l'espai, transformant-lo en un nou estat repressiu. La superfície del monitor és una membrana osmòtica en què la noció de límit ha canviat. Provoca un estat permanent de transferència. L'absoluta transparència, una total connectivitat i el màxim grau de

Formació militar / Military formation

military topography in *The Art of War*, each place is classified according to the relations between the forces intervening there and the possibilities of activation it presents, always conditioned by its characteristics and singularities. The resulting classification is a kind of *relational topography*. Instead of considering just the morphology of the specific place (valley, lake, mountain range, etc.), the territories are classified according to the actions that may occur there, in relation to the agents intervening there, according to location, ownership, relation with economic and political structures, and so on.¹¹ In this theatre of war, the landscape is also sown with non-natural indicators and codes that allow a reading and interpretation of warlike action, and coordinate and unify the action: standards, lookouts, drums and lines marked on the ground form into a dynamic structure the places where the agents are in conflict and the lines of action that determine their movement.

EFFICACY : In oriental military strategy, the idea of antagonism is not productive, and confrontation should be avoided. Reality cannot be dramatic. This is a spontaneous, dialectical logic based on actions rather than predictions or theories. Its efficacy is therefore based on systematic correlation parallel to any process. Furthermore, opportunistic and adaptive practices cannot have a single objective. Though they may be obstinately set in one direction, their objectives should not be too specific. Efficacy must be reinterpreted to survive in an indomitable territory.

THE MICROPHYSICS OF RESISTANCE :

In *Discipline and Punish* Foucault analyses forms of the exercise of power. The changes in the new system of domination are the new technical devices that work like the microphysics of power to modulate space, transforming it into a new repressive state. The surface of the monitor is an osmotic membrane

ACTING OUT

THEY LIKE TO BE WATCHED

Meet the Surveillance Camera Players—
coming to a video monitor near you.

vigilància comporten l'absència de l'opacitat protectora.¹² Una possible resposta es troba en la microfísica de la resistència, en els procediments a través dels quals els usuaris es reapropien de l'espai d'una manera crítica, en la possibilitat d'una transformació de la transparència unidireccional i dominant de la superfície del monitor. En el món de la codificació i la transparència generalitzada, el que és visible i registrat estadísticament és el que es fa servir, i no les maneres d'ús, que es tornen d'alguna forma invisibles.

HEROI : Per a l'heroi tràgic la victòria o el fracàs totals estan en joc a cada enfrontament. L'heroi tracta d'investir un sistema de poder superior a ell. En canvi, l'home tàctic sempre obtindrà almenys una victòria parcial, ja que convertirà cada derrota en un possible factor productiu.

where the notion of limit has changed. It provokes a constant state of transfer. Absolute transparency, total connectivity and the maximum degree of vigilance entail the absence of protective opacity.¹² One possible response lies in the microphysics of resistance, in the procedures by means of which users critically reappropriate space, in the possibility of a transformation of the one-way, dominant transparency of the monitor's surface. In a world of widespread coding and transparency, what is visible and statistically registered is what is used, not the forms of use, which somehow become invisible.

HERO : For the tragic hero, total victory or failure are at play in each confrontation. The hero seeks to charge at a power system that is stronger than he is. Conversely, the tactical man will obtain at least a partial victory, converting each defeat into a possible productive factor.

CIUTAT 2 : Fins aquí arriba

l'exposició d'alguns dels conceptes entorn del control. Es tracta de procediments que cada vegada apunten més cap a un estat d'alerta i espontània apropiació del nostre entorn, del nostre hàbitat, la ciutat. Lluny de representar una claudicació davant d'un territori potser ingovernable, desplacen l'energia, el treball i els dominis de l'arquitecte cap a una activitat que sigui capaç d'exterioritzar els efectes de l'arquitectura, dissolent-los amb el seu entorn.

NOTES :

- 1 Kelly, Kevin: «Hive Mind» a *Out of Control*, Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1994, p. 17.
- 2 Vegeu Kelly, Kevin: «The nine laws of God» a *Out of Control*, Reading, Mass.: Addison-Wesley, 1994, p. 469-470.
- 3 Vegeu De Certeau, Michel: *The Practices of Everyday*, University of California Press, 1988, p. 33.
- 4 Vegeu Lefebvre, Henri: *The production of Space*, Blackwell Publishers Ltd, Massachusetts, 1992.
- 5 De Certeau, Michel: op. cit., p. 26.
- 6 De Certeau, Michel: op. cit., p. 21.
- 7 Vegeu Huizinga, Johan: *Homo Ludens*, Alianza Editorial, Madrid, 1972.
- 8 Marina, José Antonio: *Elogio y refutación del ingenio*, Anagrama, Barcelona, 1992, p. 44.
- 9 Vegeu Jullien, Françoise: «Conformism and Efficacy» en *The propensity of things: towards a history of efficacy in China*, Zone Books, Nova York, 1995. En castellà, *Tratado de la eficacia*, Siruela, Madrid, 1999.
- 10 SUN TZU: *El arte de la guerra*, Ediciones Obelisco, Barcelona, 1996.
- 11 «Un espacio que permita salir por delante, pero no la retirada, es un terreno *gua*.» «En un terreno *yuan*, ambas partes están en igualdad con relación a la topografía.» «Hay sitios colindantes con varios reinos; quienes llegan primero a ellos pueden obtener el apoyo de los diversos reinos; son los terrenos *qu*. » Op. cit., p. 59, 60 i 66.
- 12 Vegeu VIRILIO, Paul: «The overexposed city» a *Lost Dimension*, Semiotext(e), Nova York, 1991.

CITY 2 : So much for the concepts surrounding control: procedures that point increasingly towards a state of alert and spontaneous appropriation of our environment, our habitat, the city. Far from representing capitulation to a territory that may be ungovernable, they displace the energy, work and skills of the architect to an activity that can exteriorise the effects of architecture, blending them into its environment.

NOTES :

- 1 Kelly, Kevin: 'Hive Mind' in *Out of Control*. Addison-Wesley, Reading, Mass., 1994, p. 17.
- 2 See Kelly, Kevin: 'The Nine Laws of God' in *Out of Control*, op. cit., pp. 469-70.
- 3 See De Certeau, Michel: *The Practices of Everyday*, University of California Press, 1988. p. 33.
- 4 See Lefebvre, Henri: *The Production of Space*. Blackwell Publishers Ltd, Massachusetts, 1992.
- 5 De Certeau, Michel: op. cit. p. 26.
- 6 De Certeau, Michel: op. cit., p. 21.
- 7 See Huizinga, Johan: *Homo Ludens. A Study of the Play-Element in Culture*. Beacon Press, 1971.
- 8 Marina, José Antonio: *Elogio y refutación del ingenio*. Anagrama, Barcelona, 1992, p. 44.
- 9 See Jullien, Françoise: 'Conformism and Efficacy' in *The Propensity of Things: Towards a History of Efficacy in China*. Zone Books, New York, 1995.
- 10 Sun Tzu (Roger T. Ames, translator): *The Art of War*. Ballantine Books, 1993.
- 11 'A space that allows advance but not retreat is a *gua* terrain.' 'In a *yuan* terrain, both parties are equal in relation to the topography.' 'There are places adjoining several kingdoms; whoever reaches them first can obtain the support of the various kingdoms; they are *qu* terrains' Op. cit. pp. 59, 60 and 66.
- 12 See Virilio, Paul: 'The Overexposed City' in *Lost Dimension*. Semiotext(e), New York, 1991.